

Ritter's Hans door J.J. Cremer. Publicatieoverzicht.

Handschrift getiteld Ritter's Hans, eene novelle en is gedateerd: Loenen a/d Vecht, 10 maart - 23 april 1856. Het handschrift is in het bezit van de Koninklijke bibliotheek.

Inhoud:

Toon Ritter woont met zijn paard Hans in een Stichtse armzalige hut. Zowel Toon als het paard zijn oud en stervende, na een leven lang afhankelijk van de trekvaart het jaagpad belopen te hebben. De andere verhaallijn betreft het welgestelde en trotste gezin Brolet (vader, moeder en naar later blijkt hun aangenomen dochter Jeannette) die in de buurt van Toon Ritter komen wonen. Daar wonen ze naast een baron met kinderen die weduwnaar is geworden. De beide gezinnen bezoeken elkaar in vriendschap.

Hans wordt nog eenmaal ingezet als jaagpaard en sterft wanneer het trekken van de boot een te grote inspanning voor hem is. Uit een intermezzo blijkt dat Toon Ritter zijn dochter Jeannette vlak na de geboorte heeft geruild met het paard Hans.

Jeannette wordt met Toon vlak voor zijn dood herenigd.

1e druk in: *Nederland: Proza en poëzie van Nederlandsche auteurs, onder redactie van N. Donker, J.A. Molster en H.J. Schimmel [...]. Tweede deel.* Amsterdam: J.C. Loman Jr., 1856. p. 175-235. Met afb.

2e druk in: *Een reisgezelschap: novellen: Ritter's Hans. De Fransche komiek en de douairiere.* Het einde. Haarlem: De erven Loosjes, 1858. p. 1-67

3e druk in: *Een reisgezelschap: novellen: Ritter's Hans. De Fransche komiek en de douairiere.* Het einde. Haarlem: De erven Loosjes, [1869]. p. 1-67

4e druk in: *Een reisgezelschap: novellen: Ritter's Hans. De Fransche komiek en de douairiere.* Het einde. Haarlem: De erven Loosjes, [1872]. p. 1-67

5e druk in: *Betuwsche novellen. Een reisgezelschap.* Leiden: P. van Santen, 1877. p. 264-312. *Romantische werken*, dl. 1.

6e druk in: *Betuwsche novellen en Een reisgezelschap.* Leiden: A.W. Sijthoff, [ca. 1887]. 6e druk. p. 279-323. Vijftig-cents-editie; 21.

7e druk in: *De Betuwsche neef - Ritter Hans.* Leiden: A.W. Sijthoff, [1906]. p. 24-68. *Leidsche herdrukken*, no. 17.

8e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [c.a. 1915]. 7e druk. p. 279-323. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

9e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, c.a. 1917. 8e druk. p. 279-323. Romantische werken. Rode serie.

10e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, c.a. 1917. 8e druk. p. 279-323. Romantische werken. Blauwe serie.

11e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij, [c.a. 1919]. 8e druk. p. 279-323. Vijftig-cents-editie.

12e druk in: Betuwsche novellen en een reisgezelschap ...[et al.] Naar de originele uitgave verschenen ca. 1890 bij A.W. Sijthoff – Leiden. Nijmegen: Uitgeverij Historie, 1982. p. 279-323. ISBN 90.6313.015.5.

13e druk in: Betuwsche novellen, en Een reisgezelschap. Kindle editie. 441 p. 14 oktober 2014. Productgegevens ASIN: B00OAM12R4. bron-ISBN: 3849542351.

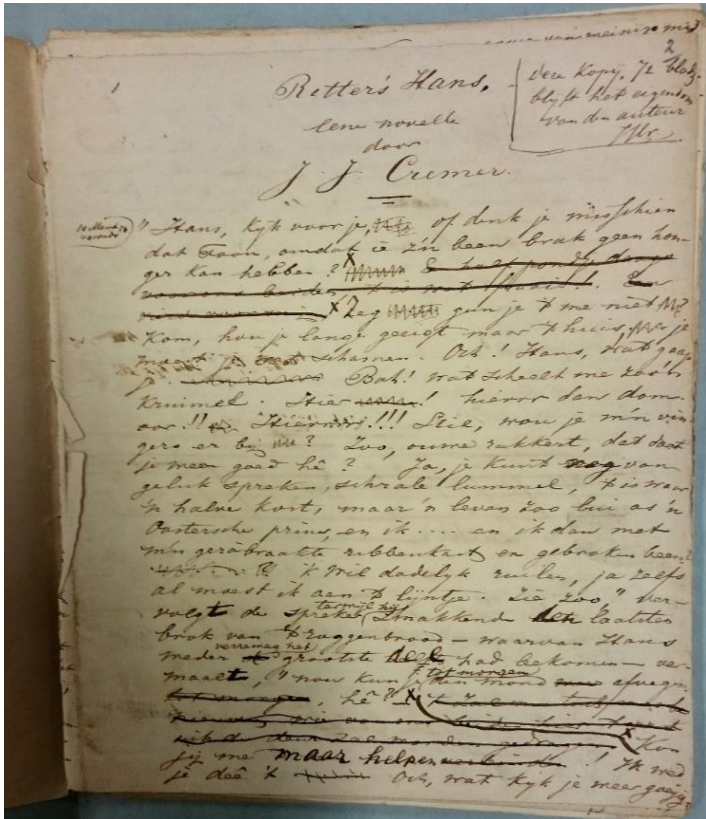
14e druk in: Betuwsche novellen, en Een reisgezelschap. E-book 1230002054636 19 december 2017 Adobe ePub. EAN 1230002054636.

15e druk in: Betuwsche novellen, en een reisgezelschap. Apple books. 2017. Epub van uitgave 1880.

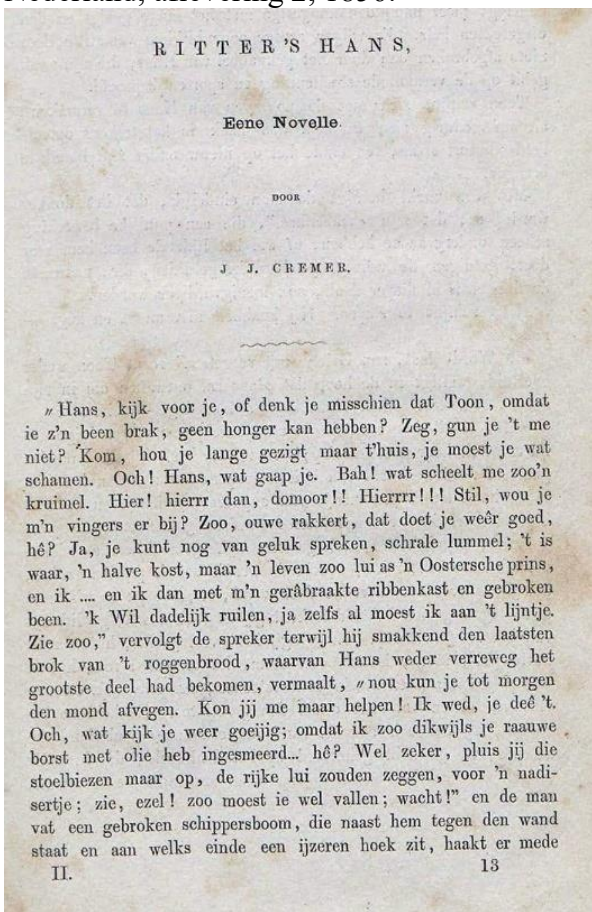
16e druk in: Betuwse novellen en een reisgezelschap : o.a.: Wiege-Mie, De rechte Jozef, De oude Wessels en zijn gezin, De reis van Gerrit Meeuwssen en zien zeun noar de Amsterdamse karmis, Een zoogmoeder, De vriend van den huize / van J.J. Cremer. Rotterdam: Calbona Uitgeverij, 2018. ISBN: 978-94-9257594-4 (paperback).

17e druk in: Betuwsche novellen, en Een reisgezelschap. Good press. E-book 4064066311698. 08 februari 2022 Adobe ePub. EAN 4064066311698

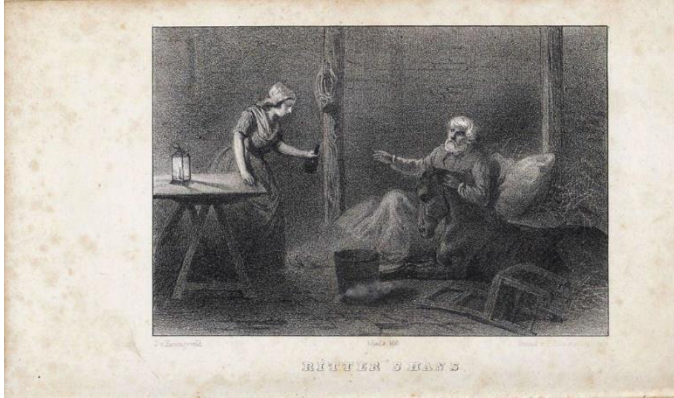
Handschrift:

Nederland, aflevering 2, 1856:

Afbeelding bij de novelle Ritter's Hans zoals opgenomen in het tijdschrift Nederland in 1856:

Opregte Haarlemsche courant, 9 mei 1856:

* * Door J. C. LOMAN JR., te Am

DE VIJFDE AFLEVERING VAN

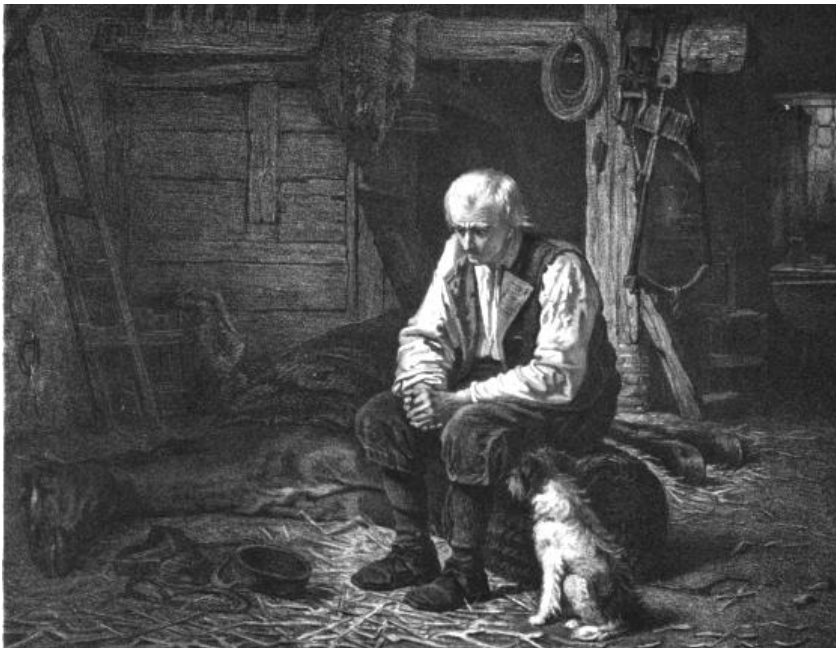
NEDERLAND.

Onder Redactie van N. DONKER, J. A. MOLLER en H. J. SCHIMMEL.

Van het Tijdschrift *Nederland* verschijnt geregeld maandelijks eene Aflevering van 5 à 6 Vellen druks met eene Plaat. De daarin voorkomende bijdragen zijn, alle zonder uitzondering, oorspronkelijk en van Neêrlands eerste Letterkundigen, door wier voortdurende medewerking de kring zijner lezers voortdurend wordt uitgebreid. In den thans aangevangen Jaargang bevinden zich bijdragen van J. BRESTER Az., CHONIA, J. J. CREMER, N. DONKER, G. P. KITS VAN HEYNINGEN, E. J. POTGIETER, M. P. ROSMADE, A. DE VISSER en C. VOSMAER. De Platen worden met zorg bewerkt naar teekeningen van Nederlandsche Kunstenaars. De Intekening op het Tijdschrift *Nederland* is alom opengesteld.

De prijs van den geheelen Jaargang is f 10,50.

Schilderij van Hendrik Jacobus Scholten, medio 1858, gebaseerd op de novelle Ritter's Hans: In bezit van Museum Amsterdam.

In de beide, naar ons gevoelen de beste stukken van den bundel „Ritter's Hans” en „het Einde”, treffen wij zulke zaken ook niet aan; zij toonen ten duidelijkste in hoe naauw verband hoofd en hart van den Schrijver met zijne pen staan; personen en toestanden, karakters en gevoelens zijn natuurlijk daarin; zij zijn waar; hoezeer ook omkleed met den bevaligen tooi der poëzie, is het realiteit, is het het rein menschelijke dat ons wordt voorgesteld, en de pen volgde van zelve de aaneenschakeling van denkbeelden, de stijl werd één met de fantasie; deze behoefde zich niet te wringen in moeilijke of zonderlinge wendingen, berekend op het effect; terwijl gene niet noodig had zich op te schroeven tot kunstmatige vlugt.

niet te wringen in moeilijke of zonderlinge wendingen, berekend op het effect; terwijl gene niet noodig had zich op te schroeven tot kunstmatige vlugt.

En de indruk, welken beide die stukjes op den lezer maken, voornamelijk bij mondelinge voordragt (naar ons inzien, een ware proef voor den stijl), is voorzeker zoodanig, als de heer C. wenscht en bedoelt.

Wij willen niet treden in eene ontleding; dat is de dauwdroppels wegvegen van de roos, en wij gunnen den lezers dier lieve verhalen volgaarne het volle genot der roos.

Niet geheel zóó kunnen wij handelen met „de Fransche Komiek en de Douarière.” — 't Doet ons leed het te moeten zeggen, dat stukje is ons niet medegeval- len. Vraagt gij waarom? Omdat de grond wegzinkt onder het gansche gebouw; omdat personen, toestan-

dat ze niet bespottelijk wordt. Zoo ook in »**RITTER'S HANS**» dat gevoel, die liefde, van den man voor zijn ouden knol. Dat »**HANS — ouwe weerlich**», men hoort het hem zeggen. Juist in zulk soort van karakters nog het goede op te sporen, die nog belangwekkend te maken, — u, bijna tot tranen toe, deel te doen nemen in een sukkel als **FRANS WILLEMS**, een philister als **BAREND FLITZ**, een ruwaard als **RITTER**, een tooneelcomiek en een ouden dorpsschoolmeester, — in 't kort paarden te zoeken en te vinden, waar een ander niet om denkt, dat is **CREMER'S** kracht. — Niet dan een gevoelvol man, — van een niet weekelijk maar toch teêr, niet gekunsteld maar onbedorven gevoel — vermag zulke tafereelen, als er in menigte zijn, en zulke portretten uit te werken.

Maar in die, als ik het zoo noemen mag, lagere sferen

---

b. v. **JOOST VAN MEERLE**: deze is een booswicht, meer niet; wij hooren van hem niets dan laags en gemeens, zoo erg als het zelden wordt aangetroffen, want geen mensch is zoo in hart en nieren boos en slecht, of er zijn nog wel verborgen en gemaskeerde hoekjes in, waar een puntje goed is overgebleven, dat een meer of min wanhopigen strijd voert. Dien strijd, die dikwijls zoo gecompliceerde tegenstellingen en onverklaarbaarheden in het karakter des boozen voor het oog des lezers te doen bloot komen; hem de verschillende draden, die het morele mechanismus in beweging brengen, te doen kennen, — dat moet het streven des romandichters zijn, zoo hij zulke figuren ten tooneele voert. Nu is **J. v. MEERLE** niet anders dan een automaat, die aan één draad in beweging wordt gebragt en alleen akelige figuren doet zien.

Om dezelfde reden is de Burgemeester VAN BAVIK ook een weinig verdienstelijk beeld. Ja het is wel duidelijk, dat de schrijver u een rijk begaafd man heeft willen schetsen, maar aan den eenen kant maakt hij er een ideaal van, aan den anderen kant blijft hij in de uitwerking, in de gesprekken en toasten die hij hem in den mond legt, de brieven die hij hem in de pen geeft, de hoogdravende bladzijden die hij hem in zijn dagboek schrijven laat, — verre achter bij hetgeen hij blijkbaar aan hem wil toekennen. Alleen in de meer gemoedelijke *scène*, waar hij aan FLITZ zijne benoeming mededeelt, is CREMER weér te huis. — Ook de diplomaat BROLET en JEANNETTE, zijne dochter, zouden figuren kunnen zijn waar iets in zit, maar het komt er niet uit. Dat zijn zieletoestanden, die boven CREMER's magt schijnen te zijn.

Die beide laatste figuren leiden ons tot een ander punt, ook — tot mijn leedwezen moet ik het erkennen — eene zwakke zijde van onzen schrijver. CREMER's novellen zijn godsdienstig; dat is de doorgaande toon. Zij zullen menigeen stichten, zooals men het noemt, maar met de stichting van een ouden goeden braven dorpsdominé. Wij moeten braaf zijn, op God vertrouwen, en gelooven, — ziedaar den ganschen inhoud van zijne theologie, juist wat het grootste deel der menschen ook genoeg is en van daar zal het wel in den smaak vallen. Maar vraagt men, is hij genoeg doorgedrongen in de hogere sferen van het godsdienstige leven, dat hij regt zou hebben om in geschrifte zich daarin te wagen, dan moet ik bepaald

»neen" antwoorden. Als GEERTJE haar zoon troost, dan is het perfect, maar als de eindelijke overwinning van het lang en gewelddadig onderdrukte goede in het hart van WILLEM VAN MALE geschetst moet worden — eene overwinning, die niet zonder grooten strijd, terugvallen en wonderlijke tegenstellingen kan plaats hebben — dan is het schooljongenswerk in vergelijking van hetgeen CREMER anders levert. Niets beter waarlijk is de voorstelling van den twijfelaar BROLET en zijne zonder godsdienst opgevoede dochter, die ook *par baguette magique* in kinderlijk geloovigen bekeerd worden. Ik wil in het midden laten of zulke bekeeringen in het werkelijke leven even ligt te vinden zullen zijn als in de romans, of latere jaren zullen kunnen aanvullen waar het bij de opvoeding geheel aan ontbroken heeft, maar dan is het altijd eene metamorphose van gewigt en zal het geloof des twijfelaars eene

magique in kinderlijk geloovigen bekeerd worden. Ik wil in het midden laten of zulke bekeeringen in het werkelijke leven even ligt te vinden zullen zijn als in de romans, of latere jaren zullen kunnen aanvullen waar het bij de opvoeding geheel aan ontbroken heeft, maar dan is het altijd eene metamorphose van gewigt en zal het geloof des twijfelaars eene geheel andere kleur en wending hebben dan dat van eene brave oude keukenmeid. De later geloovige zal dezelfde man zijn die hij vroeger was in zijn ongelooft, alleen hij zal dezelfde zaak van een ander standpunt beschouwen, — en juist de moeilijk te beschrijven wijze hoe de oude mensch in den nieuwe geheel weêr te vinden is, — zou de schrijver, die zich aan zoo iets waagt, moeten voorstellen. Kan hij het niet, dan blijve hij zich bepalen tot burgerlijke, maar daarom niet minder lieve beelden, als GEERTJE, de oude schoolmeester SCHELTING, enz.

Evenzoo is ook het bestraffende, het geeselende element, de

Evenzoo is ook het bestraffende, het geeselende element, de gave om den slechtaard een zoo gelijkend beeld voor te houden, dat het hem moet treffen, en om de kleine maar erge bespottelijkheden der menschen in het ware licht ironisch ten toon te stellen, CREMER's krachtigste zijde niet. Baas SCHOREL, J. v. MEERLE, Baas TINK zijn akelige sujetten, meer niet; de hardvochtigheid en wufte wereldzin van de Douairière VAN TAL mag wel niet als overdreven beschouwd worden, maar is toch niet piquant voorgesteld. Over het algemeen is dat verhaal, — waaraan trouwens c. zelf mindere waarde schijnt te hechten — het minste; de beelden der dames zijn niet subtiel afgewerkt, vooral de jonge dames spreken wat erg bout en wat veel.

Wat eindelijk de eigenschappen betreft, die meer tot den vorm der dichting behooren, — in de uitwerking, in de *détails* is CREMER's trant allerliefst. Ik kan de vele trekken, invallen,

uitdrukkingen, enz. niet aantekenen, die u bij het lezen onwillekeurig doen zeggen: »dat is aardig uitgedrukt», want hun getal is *legio*. Losheid en natuurlijkheid is CREMER's deugd. Een comische tint ligt ook in zijne natuur, die hier wel minder geprononceerd uitkomt dan in de *Betuwsche Novellen*, maar toch genoeg om den lezer in vrolijke luim te houden, — wilt ge het *humor* noemen, mij is het wel. Zijne ironie blijft echter maar zoolang goed, als zij binnen de grenzen zijner eigenaardige gemoedelijkheid blijft; slaat hij tot het sarcastische over, dan komt er minder van terecht. — Echter ware het wel te wenschen, dat CREMER iets minder grappig wilde zijn, want nu vervalt hij dikwijls in het zeer alledaagsche, gelijk b. v. de aardigheid van SALOMO's kat (II, bl. 156). Gedrukte grappen moeten altijd van eenigzins beter allooi wezen, dan die waarmee men zich in het gesprek kan tevreden stellen. Zijn stijl

is bij de losheid en ongedwongenheid toch zoo goed, dat het onbeleefd zou zijn hem met enkele onnaauwkeurigheden achterna te dragen; — misschien laat ik dit ook *gemakheidshalve* (II, 175).

Nog al veel heb ik van CREMER's »Reisgezelschap» gezegd, — ook somtijds minder goeds, niet om veel op hem aan te merken, maar omdat hij eene meer uitvoerige beschouwing verdient. Vergeet niet, dat een recensent, al is het

Es ist ein Recensent! schlägt ihn todt, den Hund!

wat kras, toch altijd eene lastige bestie is, die met een geheel ander oog moet zien, dan de lezer, die het boek voor vermaak in de hand neemt. Altijd blijft CREMER een schrijver, wiens lieve 12° tjes de zeldzame eer ruimschoots verdienen van eene blijvende plaats te vinden in alle vaderlandsche boekenkastjes.

D—D.

Alphabetische naamlijst van boeken, 1860:

Cremer, (J. J.) Een reisgezelschap. Novellen. 1e serie. Ritter's Hans. De fransche komiek en de douairière. Het einde. Nieuwe (titel-)uitgave. Haarl., Erven Loosjes. (12 en 253, met een gelith. plaat.) postf. „ 0,75

De Gids, 1862:

sche Novellen op te snuffelen; wie billijk wil (Inhoudsopgave) lijkt uit beide boeken niet het slechte met het slechte, hij houdt het goede tegen het goede, en daarom staan wij, als ge wilt, een oogenblik bij **Ritter's Hans** stil (Reisgezelschap, II, 1), niet zonder "nevenbedoeling" zouden de dagbladen zeggen, alsof bij oogmerk geen hollandsch ware.

Het stuk speelt op het land, aan de Vecht; het stuk heeft een allergelukkigsten titel, want de hoofdpersonen zijn inderdaad geen andere dan Toon Ritter, bijgenaamd "de witte," een schuitenjager, en zijn "oud, mager, akelig mager jaagpaard" Hans; wie het boekken niet ter hand heeft, hij herinnert zich de historie uit het Tijdschrift Nederland, Jaargang 1856, waarin zij naam maakte, zoo grooten naam zelfs, dat we haar hoofdmoment op eene tentoonstelling van schilderijen zagen weêrgegeven. Er is gang in het verhaal, - 't brengt een geheim aan 't licht - van 's lezers gevoel wordt veel gevegd; - ziedaar wat waarschijnlijk het driemanschap der toenmalige redactie van dat maandwerk voor de bijdrage gunstig stemde; of zij echter den jeugdigen schrijver een dienst deed, door het te laten drukken zonder hem voor te slaan brok bij brok te schrappen, het is eene vraag, die elk van deze zich zelve doe! Werden wij groepen, haar te beantwoorden, men vermoedt welke onze meening zou zijn. Immers, als wij op het gebied der letteren mannen van gezag ooit

hebben benijd, we deden het niet om den ijdel luister van deze of gene onderscheiding, te dikwerf zoo grillig bedeed, dat ze een grijnslach uitlokt; wat wij, als zij, wenschten te bezitten, het was de gelegenheid te hebben op ontluikende talenten kritiek uit te oefenen, zonder deze te krenken; waarheid te kunnen zeggen zonder wee te doen. Sceptici die we zijn, vragen wij ons zelve af: "is deze hier "vergeefs beproefd, of onachtzaam verzuimd?" want waar we ook aan twifelen, daar zijn we zeker van, dat er onder de drie ten minste één moet geweest zijn, die Ritter een wel wat overdreven standjen vond, die geloofde dat Hans gerust met wat minder ophof ten grave had kunnen gaan! Het waren mannen van letteren, - zou geen hunner hebben gevoeld, dat in dit opstel de mate der teederheid van den mensch voor het dier overliep? Ons ging het zoo, bij de gedachte welk een grimmig gezicht Cervantes zou hebben gezet, als men, hem Ritter en zijn knol wijzende, had afgevraagd: "Herkent "gij de nakomelingen van uw Sancho en zijn graauwtjen?" — "Bastaarden!" bliksemde het ons toe uit de oogen van den Ridder de la Mancha, "bastaarden! Mijn schildknaap belooft zijn getrouwen medgezel, als er redding dagen mogt uit het duister diep, "waarin beide zijn gevallen, maar dubbel voer" - en een krans om de kruin, of hij een gelauwerd dichter ware, Senor Don Quoyote! - Het is gek genoeg voor een ezel, maar het loopt van geslacht tot geslacht al gekker! - Het waren mannen van letteren, die **Ritter's Hans** in handschrift lazen; - zou hun Sterne niet zijn ingevallen, het hoofdstuk uit zijn A Sentimental Journey "Nampont" getiteld, de historie van het doode balkertjen, waarin de auteur, die zijne vrouw veronachtzaamde, schier tranen stort met den ouden beëvaart-

de la Mancha, "bastaarden! Mijn schildknaap belooft zijn getrouwen medgezel, als er redding dagen mogt uit het duister diep, "waarin beide zijn gevallen, maar dubbel voer" - en een krans om de kruin, of hij een gelauwerd dichter ware, Senor Don Quoyote! - Het is gek genoeg voor een ezel, maar het loopt van geslacht tot geslacht al gekker! - Het waren mannen van letteren, die **Ritter's Hans** in handschrift lazen; - zou hun Sterne niet zijn ingevallen, het hoofdstuk uit zijn A Sentimental Journey "Nampont" getiteld, de historie van het doode balkertjen, waarin de auteur, die zijne vrouw veronachtzaamde, schier tranen stort met den ouden beëvaartganger, "die zijn beest zoo lief had, als wij elkander niet hebben!" - Overdrijving, de tweede, waarom moest ze bij ons nuchter volk aan de Vecht, door overdrijving de derde worden gevolgd? - Het zedelijk karakter van dezen schrijver staat te hoog, om niet geheel buiten spel te blijven; maar de dwaasheid heeft haar toppunt bereikt als Ritter ons geschilderd wordt, boete doende voor de schending van zijn vaderpligt, door de afgodeering van zijn knol Hans!

De lauwerblaren, door Sancho aan zijn ezel beloofd, heeft poor Yorick zich om de fijne slapen gevlochten, eens ging die gaauwigheid goed; - maar ook op het gebied der letteren schijnt de gerechtigheid niet altijd te sluimeren, - houdt de vingers van die twijg, zij draagt voortaan slechts distelen, - hap, graauwtjen!

Wij gelooven een doorslaand bewijs te hebben gegeven, dat wij voor het hoofdgebrek van dit grootste stuk uit Een Reisgezelschap niet blind zijn, maar gaan waarheid en eenvoud dan in de Betuwsche Novellen doorgaans hand aan hand; hebben die toestanden niets gezocht; draait ook daar bijwijle de spil niet stroef?

1862. I.

40

Nieuw dagblad van sGravenhage, 16 juni 1863:

zwart inspanning;
vangrijke steenen ter plaatse te brengen waar ze behooren. Het zou een onmogelijke taak blijken, voor dat tweetal dat van Ingen ons teekent. Arme oude "trekpaarden" (337)! Als ik zoo voor dat allerliefste doekje sta, denk ik onwillewurig aan Toussaint's "Oude kennissen" en **Cremer's "Ritters Hans,"** twee juweeltjes die onze letterkunde aan 't leven van een trekpaard dankt. Cunaeus mooie *jagthond* (86) die met den neus in den wind, het veld afjaagt, zou, wanneer men hem met dat allerkenigste doekje *van Louis* (84) — van denzelfden meester — in verband bragt, veellicht wel

Arnhemsche courant, 11 oktober 1869:

D. A. THIEME, te Arnhem, heeft verzonden de eerste Aflevering van

ROMANTISCHE WERKEN

VAN
NEDERLANDSCHE AUTEURS.

VOLKSUITGAVE.

In formaat, wijze van uitvoering en prijs gelijk aan VAN LENNEP's Werken — doch met grooter letter gedrukt — wensch ik eene reeks van Romantische Werken van Nederlandsche Auteurs uit te geven.

Naast van Lennep verdienen de Romantische werken van Mevrouw BOSBOOM-TOUSSAINT de eerste plaats. Met de werken van onze eerste Romaniere wordt natuurlijk de nieuwe uitgave aangevangen.

Naast deze Geschriften hoop ik verder op te nemen de Romantische werken van H. J. SCHIMMEL, LOBEWIJK MULDER, DEN OUDEN HERR SMITS, MEV. ELISE VAN CALCAR, CHONIA, J. J. **Cremer**, GERARD KELLER, W. A. VAN REES en anderen.

De werken van ieder Auteur zullen een afzonderlijk geheel uitmaken. Om meerdere verscheidenheid in de lectuur te brengen, zullen echter, bij afwisseling, afleveringen van twee of drie Auteurs verschijnen; doch zoo, dat telkens een roman geheel is verschenen, voor met dien van een ander wordt begonnen.

In de eerste plaats zullen daarin b. v. achtereenvolgens, afwisselend, doch met afzonderlijke paginatuur, verschijnen: van de Romantische werken van

MEVR. BOSBOOM-TOUSSAINT:

Het huis Lauernesse. — De Graaf van Devonshire. — Engelschen te Rome. — Bone Kroon van Karel den Stouten. — Verspreide verhalen. — Kimenes. Alba. Orsini. — Diana. — Mejonkvrouw de Mauloon. — Eenige Schetsen. — Media Noehe. — Don Abbondio. — De Alkmaarsche Wees.

En die van

H. J. SCHIMMEL:

Bonaparte en zijn tijd. — De eerste dag eene nieuwen levens. — Sproken en Vertellingen. — Een Haagsche Joffer. — Twee Vrienden. — Mary Hollis. — Mylady Carlisle.

Met het oog op deze editie wordt met dezen jaargang de uitgave van *Nederlandsche-Bibliothek* gestaakt: zij wordt door deze onderneming vervangen.

Omdat ieder deze Volks-uitgave zou kunnen ondersteunen, zonder zich voor een te groot tijdsverloop te verbinden, is de intekening slechts geldend voor *een jaar* en de prijs bepaald als bij VAN LENNEP's Werken: op 12½ cents per blad druks, inhoudende vier of vijf gewoon 8°

DE WERKEN VAN H. J. SCHIMMEL

De kunstkronijk, 1870:

Album der Kunstkronijk.

De 11de afl. van dezen jaargang bevat eene lithographie van den heer A. C. Nunnink naar eene schilderij van den heer Ph. Sadée, uit de collectie van de heeren D. Boer en Zonen, te 's Gravenhage, welwillend ter reproductie afgestaan. De titel Op de duinen zegt alles wat van deze naieve, natuurlijke voorstelling te zeggen is.

Ofschoon het onderwerp, door den heer H. J. Scholten gekozen voor zijne schilderij in het Museum Fodor (N°. 96 van den Catalogus en aldaar omschreven: In eene stal zit een bejaarde schuitenjager bij zijn dood paard), ook door Cremer's vertelling **Ritters Hans** vrij algemeen bekend mag heeten, zal toch de reproductie, door den heer A. C. Cramer Nz. van deze effectvolle schilderij voor de 12de alev. van dezen jaargang vervaardigd, haren lezers niet onwelkom zijn.

Alphabetische naamlijst van boeken, 1870:

— Een reisgezelschap. Novellen. 4e serie **Ritter's Hans**. De Fransche komiek en de douairière. Het einde. Haarlem, Erven Loosjes. 1870. postf. Met plaat. f 0,75; Nieuwe uitg. 1870. kl. 8o. 0,50.

Alphabetische naamlijst van boeken, 1872:

1694 Een Reisgezelschap. Novellen van J. J. Cremer ... Haarlem, De erven Loosjes. [1872.]
In 8°. 2 dln. 1.—
I. Eene zoogmoeder. De vriend van den huize. II. **Ritter's Hans**. De fransche komiek en de Douairière. Het Einde.

Nieuws van de dag, 30 november 1872:

Bij de ERVEN LOOSJES, te Haarlem, zijn verschenen:

CREMER'S	
Betwische Novellen. Een Betwisch landman met zijn zoon op reis naar de Amsterdamsche kermis. Wiege-Mie. De oude Wessels en zijn gezin. De regte Jozef. Deine-Meu.	Een Reisgezelschap. Deel I. Eene Zoogmoeder. De Vriend van den huize. Deel II. Ritter's Hans. De Fransche komiek en de douairière. Het einde.

(5664) Prijs van elk deeltje 50 Cents.

Nieuws van de dag, 23 november 1877:

Bij P. VAN SANTEN, te Leiden, is verschenen het eerste deel van:

J. J. CREMER'S ROMANTISCHE WERKEN.

MET HET PHOTOGRAPHISCH PORTRET EN EEN VOORBERICHT VAN DEN SCHRIJVER.

INHOUD: Wiege-Mie. — De rechte Jozef. — De oude Wessels en zijn gezin. — De reis van Gerrit Meeuwse en zijn zeun naar de Amsterdamsche kermis. — Deine-Meu. — Eene Zoogmoeder. — De fransche komiek en de douairière. — De vriend van den huize. — Het einde. — Ritter's Hans.

Prijs in keurig gesteendrukt omslag f 1.50, in fraaie blauw linnen stempelband f 1.90.

CREMER's Romantische Werken, complete uitgave, door den auteur herzien, zullen verschijnen in 60 afleveringen à 30 Cents of 12 deelen à f 1.50.

Aan de Inteekeenaars wordt gratis aangeboden, ter hunner keuze, een der kapitale Staalgravures van H. SLUJTER naar de Schilderijen van JOZEF ISRAELS: Huiselijk Leed en Na den storm.

Voor hen, die deze uitgave wenschen te bestemmen voor Feestgeschenk, waartoe ze zich bijzonder eigent, diene het bereikt dat het 2e deel vóór St. Nicolaas het licht zal zien.

Nieuws van de dag, 24 augustus 1883:

Daar zijn ze!

100 Ct. Lang gewacht! Maar toch gelukt!

De beste en geliefdste Werken van J. J. CREMER.

Het mocht ons gelukken Eigenaar te worden van de meest gezochte en meest verkochte afzonderlijke Uitgaven van CREMER's Werken, namelijk van: **Het Reisgezelschap**, in 2 deelen; Eerste deel. 1. Een Zoogmoeder. 2. De Vriend van den huize. — Tweede deel. 1. Ritter's Hans. 2. De Fransche Komiek en de Douairière. 3. Het einde; en van de **Betuwsche Novellen**. 1. De Betuwsche Landman met zijn Zoon op Reis naar de Amsterdamsche Kermis. 2. Wiege-Mie. 3. De oude Wessels en zijn Gezin. 4. De rechte Jozef. 5. Deine-Meu.

Deze drie Deelen, afzonderlijke uitgave, zijn nog nooit in de tweede hand in prijs verminderd geweest. Wel hebben wij en andere Confraters te zamen meer dan 100,000 afzonderlijke uitgaven bij tientallen en bij vijftallen in één Pakket te zamen opgeruimd, doch deze 3 deelen waren daar nooit bij, als zijnde destijds voor afzonderlijke uitgaven het Eigendom van de Firma de ERVEN LOOSJES, te Haarlem.

Thans ruimen wij deze partij afzonderlijke uitgaven op voor slechts f 1 de 3 bovengenoemde deelen, franco te huis. De aflevering geschiedt in volgorde, tegen toezending van Postwissel van Een Gulden, bij

GEBROEDERS KOSTER, Leliegracht, Amsterdam.

Nieuws van de dag, 11 september 1886:

Voor 75 Cents.

GELD WINNEN ZONDER WERKEN,

Eene geschiedenis uit den tegenwoordigen tijd,
door **SERVAAS DE BRUIN**.

Een curieus boek, dat om overbekende redenen tegenwoordig bij duizenden verkocht zal worden, en om te toonen dat ieder die het boek koopt al dadelijk aan het winnen kan komen, geven wij daarbij niets meer of minder cadeau dan:

- 1°. J. J. CREMER. Een Reisgezelschap, 2 deelen. Inh.: Eene Zoogmoeder. — De Vriend van den huize. — Ritter's Hans, de Fransche Komiek en de Douairière. — Het einde.
- 2°. Gedichten van W. BILDERDIJK, 4 deelen, uit de alg. SIJTHOFF's Bibliotheek.
- 3°. Eene zeer fraaie Oleographie, Hollandsch Binnenhuis.

Bovendien heeft ieder Kooper van dit pakket boeken de kans er een Bankje van f 100 bij Cadeau te krijgen.

Dit pakket boeken is contant te bekomen of wordt franco naar buiten gezonden op ontvangst van 75 Cents per postwissel.

GEBROEDERS KOSTER, Leliegracht 28, Amsterdam.

De onlangs uitgeloopte f 1000 zijn ten deel gevallen als volgt:

- Eene premie van f 600 aan den Heer C. M. NOBELS, Wolstraat 7, te Haarlem; eene premie van f 350 aan den Heer T. NOOITGEDAGT, te Ylst bij Sneek; eene premie van f 50 aan den Heer A. LENAERTS, te Herwen bij Wijchen.

Nieuws van de dag, 16 februari 1888:

Voor **Een Gulden** franco in huis door geheel het land: **Honderd vel mooi wit Postpapier met Honderd mooie daarvoor passende Enveloppen.**

En nu komt het onverklaarbaarste wonder aan.

Ieder die zoo'n pakket Postpapier en Enveloppen voor *f* 1 koopt of bestelt, krijgt er bij cadeau:

2 Deelen Dichtwerken van J. J. L. TEN KATE. Keurig mooi, en **2 Deelen Novellen** van J. J. CREMER. Een Reisgezelschap. Een Zoogmoeder. De Vriend van den huize. Ritter's Hans. De Fransche komiek en de Douairière. Het Einde.

Tegen postwissel of à contant bij **GEBR. KOSTER, Leliegracht**

Nieuws van de dag, 22 februari 1888:

Ja! 't is waar!

Eén Gulden en één Cent.

Twee Deelen. Gedichten van onzen voornaamsten en grootsten Dichter **DS. J. J. L. TEN KATE**, bevattende te zamen meer dan 100 keurige Verzen. Overheerlijke Poëzie en

Twee Deelen Novellen van wijlen onzen voornaamsten en grootsten Novellist **J. J. CREMER**, bevattende: 1. Een Reisgezelschap. Een Zoogmoeder. De vriend van den huize. 2. Ritter's Hans. De Fransche Komiek en de Douairière. Het Einde.

Deze 4 fraaie deelen bij elkaar voor slechts **Eén Gulden en een Cent**, en daarbij cadeau een altoos te pas komend **Feestboek**, zijnde eene gemakkelijke handleiding bij het bezoeken van Bruiloften of andere Feestelijke gelegenheden. Men ontvangt alles franco te huis. Op den Postwissel te zetten: „**Voor 5 keurige Boeken.**“ Dat die éne cent er juist bij moet, is om niet-in de war te komen met andere aanbiedingen van juist **Eén Gulden. GEBR. KOSTER, Leliegracht, Amsterd.**

Amsterdam, 21 Febr. 1888.

Amsterdam 1888 Binnen-Amstel. Koninkl. Nederl.

Circus Oscar Carré.

WOENSDAG 22 Febr.

Twee Groote Voorstellingen.

's namidd. te 2 uur

Extra Voorstelling voor Kinderen en Begeleiders, tegen verminderde prijzen.

Optreden van de beroemde schoolrijderes **Mlle ELVIRA GUERRA** met het Schoolpaard *Rubis*. De 4 Goudvossen. In beide voorstellingen Debut les Ostaras gymnasiarques Aeriens.

's Avonds te 8 uur.

Groot komiek feest of een Carnavals-avond in het Circus. August met zijn uitmuntend gedresseerde olyphant. De Koningen der Hippologie: de beroemde 10 Trakehner hengsten. Het apporteerpaard *Puff* draagt August in zijn bek naar buiten. Parodie op het Schoolpaard *Lu* door August de Domine Cam-

Tot een **Huwelijk** zoekt een net **R. C. Koopman**, 30 jaar oud, een Meisje met eenig Kapitaal. Adres fr^o., lett. **R Z 637, N. v/d D.**

Mejuffr. E. S.

Na briefwisseling verlang ik u **Vrijdag** of later door u opgevenden tijd te spreken. Adres fro., lett. **S A 638, N. v/d D.**

Z. X. P.

Zend Portret en Adres waar aan ik schrijven kan, direct.

Letter O.

Aan: **U. R.**, poste rest. Hoofdkantoor, Den Haag, liefst met bijv. v. juist adres en portr. Vertrouwen

Louise v. M.

Maandag brief te laat ontvangen om aanwezig te zijn, wacht u **Donderdag** zelfde plaats, zelfde kenteken, van half één tot één uur. Adres fr., lett. **C Z 394, N. v/d D**

Wensche Zandijk

Nieuws van de dag, 13 maart 1895:

VAN LENNEP en CREMER, benevens / 5070 Cadeau.
12 Prachtbanden voor slechts / 7.50 !

Wat is dat? De complete Werken van onzen VAN LENNEP. De geheele VAN LENNEP in 12 fijne prachtbanden, alle romantische werken, van JACOB VAN LENNEP, als: Huyck, Roos Dekama, Pleegzoon, Muesch, Voorouders, Klaasje Zevenster, alle Novellen en Vertellingen, Verspreide Verhalen enz., Twee Admiralen, Kornelia Voessius, Schaking in 17e eeuw, Emilia van Nassau, Gods oordeel, Emilia Barten, Twee pistoolschoten, Vrouwe Waardenburg, Opstellen, Staatsexamen in 1851, Rustenbergh, enz. enz. enz., in 12 prachtbanden, en dat alles, alles te zamen, alle romantische werken van VAN LENNEP voor slechts / 7.50 in 12 prachtbanden.

En ten tweede: Alle Werken van J. J. CREMER, de complete CREMER eveneens in 12 keurig fraaie uniforme prachtbanden voor slechts / 7.50.

Alle werken van CREMER, Betuwsche Novellen: Wiege-Mie, De rechte Jozef, Deine-Meu. — Een reisgezelschap. — Eene Zoogmoeder. — De Fransche Komiek, Ritter's Hans. — Kees Springer, Arme Samuel, Jacob, Wat Vader Harmen vertelt, Schudden en blazen, enz., enz. — De Lelle van 's-Gravenhage, Tooneelstukken. — Daniël Sijls. — Anna Rooze. — Dokter Helmond en zijn vrouw. — Hanna de Freule. — Tooneelspelers. — Overbetuwsche Novellen: Grietje op 't Honigsari, 't Kriekende Kriekake, Bella Roel, Op den Zolder, Monte Carlo. — Het Orgel. — Gedichtjes, enz. enz., en een Levensschets van CREMER door ISING.

Alle werken van CREMER in 12 keurige prachtbanden slechts / 7.50. Alleen de rijk in goud bewerkte banden zijn den prijs waard.

?? Is dat gek hé? Is dat fraai hé? ~~4.00~~ Maar wij zijn nog niet gereed! Wie van dit koopje profiteert, kan bovendien nog rijk worden in een paar dagen.

Elk die een compleeten VAN LENNEP koopt voor / 7.50, rijk gebonden, krijgt bovendien geheel gratis een bewijs van aandeel in de toewijzing der 6 Premieloten ter waarde van / 508 — in Serie B van ons / 10,000 aanbod, welk bewijs later nog recht geeft op deelname aan de toewijzing van den hoofdprijs, bestaande uit 40 volle Premieloten ter waarde van / 5070.—

Evenzoo geven wij bij een compleeten CREMER in 12 prachtbanden, een dergelijk bewijs van aandeel, en die beide series, 24 prachtbanden, den compleeten VAN LENNEP en den compleeten CREMER, koopt, bekomt 2 bewijzen van aandeel in de toewijzing van een fortuin. Meer dan 1000 volle aandelen worden niet uitgegeven.

Op den te zenden postwissel zette men „PRACHTBANDEN-AANBOD“ benevens den titel van het verlangde en men ontvaagt deze meesterwerken van Hollandsche romantiek franco uit de Magazijnen van Goedkoopse Boeken van GEBR. E. & M. COHEN, te Arnhem en te Nijmegen.

Algemeen handelsblad, 30 januari 1906:

HERDRUKKEN (Leidsche). 17. J. J. Cremer, De Betuwsche neef. — Ritter Hans. — Leiden, A. W. Sijthoff. So. (II, 68 blz.) / 0.10.

Introductie Ritter's Hans, Youtube 2024:

Ritter's Hans door J.J. Cremer (1827-1880).

Een introductie in een Stichtse Vecht novelle
uit 1856.

augustus 2024
www.jacobcremer.nl

www.jacobcremer.nl

Laatst bijgewerkt: 19 augustus 2024.